

Wielopokoleniowe formy zamieszkania na wybranych przykładach w Holandii

dr inż. arch.
AGNIESZKA LABUS
 Politechnika Śląska
 Wydział Architektury
ORCID: 0000-0003-0997-3178

Celem artykułu jest przeanalizowanie metodą studium przypadku zagadnień architektoniczno-urbanistycznych dwóch innowacyjnych projektów mieszkaniowych w Holandii dla osób starszych i młodych, o szczególnych potrzebach, które zostały docenione na arenie międzynarodowej oraz które mogą stanowić inspirację dla rozwoju mieszkalnictwa senioralnego w Polsce.

Wstęp

Spółczesność w Holandii, podobnie jak w pozostałych państwach europejskich, należy do starzejących się społeczeństw. Od 2009 r. największy wzrost odsetka ludności w wieku 65 lat i więcej wystąpił na Malcie (wzrost o 4,6 punktu procentowego), w Finlandii (wzrost o 4,2 punktu procentowego), Czechach (wzrost o 3,9 punktu procentowego) i Holandii (wzrost o 3,5 punktu procentowego). W UE wzrost ten wyniósł 2,1 punktu procentowego, a w Polsce – 3,0 punktu procentowego [1], co prezentuje rys. 1.

Holandia plasuje się na 4. miejscu co do wzrostu odsetka ludności w wieku 65 lat i więcej, a Polska na 8. miejscu. Przez ostatnie lata Holandia, zaliczana do państw europejskich o wysokim potencjale rozwoju mieszkalnictwa senioralnego [2], wypracowała szereg innowacyjnych działań w ramach senioralnej polityki mieszkaniowej. Celem artykułu jest przeana-

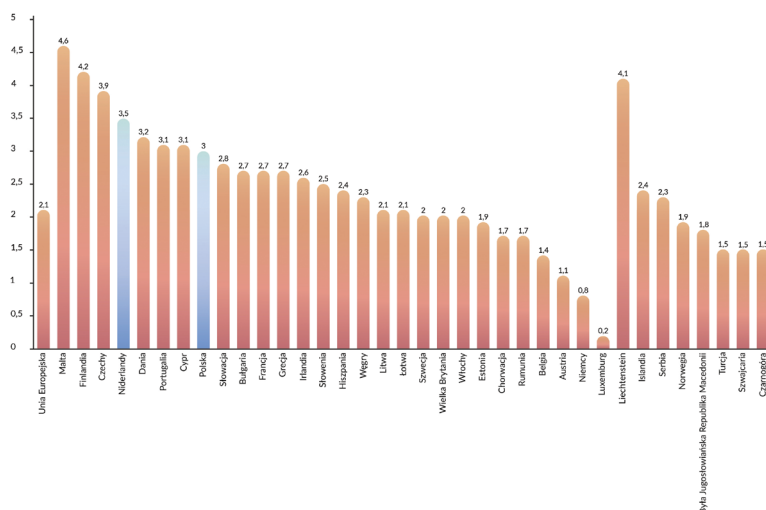
lizowanie metodą studium przypadku zagadnień architektoniczno-urbanistycznych dwóch innowacyjnych projektów mieszkaniowych dla osób starszych i młodych w Holandii, o szczególnych potrzebach, które zostały docenione na arenie międzynarodowej. Niektóre z tych rozwiązań mogą okazać się uniwersalne i inspirowane dla rozwoju senioralnej polityki mieszkaniowej w Polsce, zaliczanej do państw europejskich o niskim potencjale rozwoju mieszkalnictwa senioralnego [3].

Celem senioralnej polityki mieszkaniowej w Holandii, jak w innych państwach UE, jest zapewnienie osobom starszym jak najdłuższej niezależności w miejscu zamieszkania, zgodnie z koncepcją WHO starzenia się w miejscu [1]. W tym celu wprowadzono holenderski program mieszkaniowy o nazwie *Mieszkania na całe życie* (ang. *Apartments for Life*), które są dostępne dla osób powyżej 55. roku życia. Potencjalni mieszkańcy zazwyczaj decydują się

przenieść do nich, kiedy są jeszcze niezależni. Kiedy mieszkaniec potrzebuje pomocy w codziennych czynnościach lub opieki pielęgniarzkiej, może ją od razu otrzymać. Domy są zaprojektowane tak, aby umożliwić mieszkańcom pozostanie w jednym mieszkaniu aż do śmierci, tak aby zaznali spokojnej starości. Mieszkania są zaprojektowane zgodnie ze standardami projektowania uniwersalnego, mogą być wyposażone w prywatne meble i pamiętki oraz potrzebny sprzęt medyczny. Tylko w przypadku osób cierpiących na demencję, w indywidualnych przypadkach pacjenci są przenoszeni do innych specjalnie dostosowanych mieszkań. Mieszkania na całe życie zawierają w sobie cztery podstawowe wartości [4]:

1. autonomia pozwalająca osobom panować nad swoim życiem;
2. pozwolenie osobom starszym zadbać o siebie jak najdłużej się da, aby nie utracili swojej autonomii;
3. danie osobom starszym swobody, aby cieszyli się małymi przyjemnościami, tak samo jak dużymi przeżyciami;
4. rodzinne podejście do opieki.

Mieszkania na całe życie¹ odnoszą się do różnych jednostek, które potrzebują całego wachlarza usług opieki. Mieszkańcy mogą nadal być otoczeni znanymi sobie przedmiotami i robić to, do czego są przyzwyczajeni, ale także mogą brać udział w całkiem nowych aktywnościach, przystosowanych do ich wieku i potrzeb [3].

Rys. 1. Wzrost odsetka ludności w wieku 65 lat i więcej w UE, krajach EFTA i kandydujących w latach 2009–2017 (punkty procentowe) [1]

¹ Od 1995 roku powstało 15 „mieszkań na życie” w Holandii, które dają dom 2 500 mieszkańcom. Zainteresowanie nimi jest jednak tak duże, że na liście rezerwowej znajduje się od 10 000 do 12 000 ludzi. Co więcej, koszty takiego mieszkania są niższe od instytucjonalnej opieki zdrowotnej. Przyczyną tego może być wysoki poziom wolontariatu, który działa prężnie i rozwija się w tym zakresie bardzo intensywnie.

Tab. 1. Formy zamieszkania w ujęciu senioralnym i wielopokoleniowym w Holandii względem ich typu, stopnia sprawności mieszkańców, wyposażenia w przestrzeń wspólną i dostępność do opieki medycznej i społecznej. Opracowanie własne

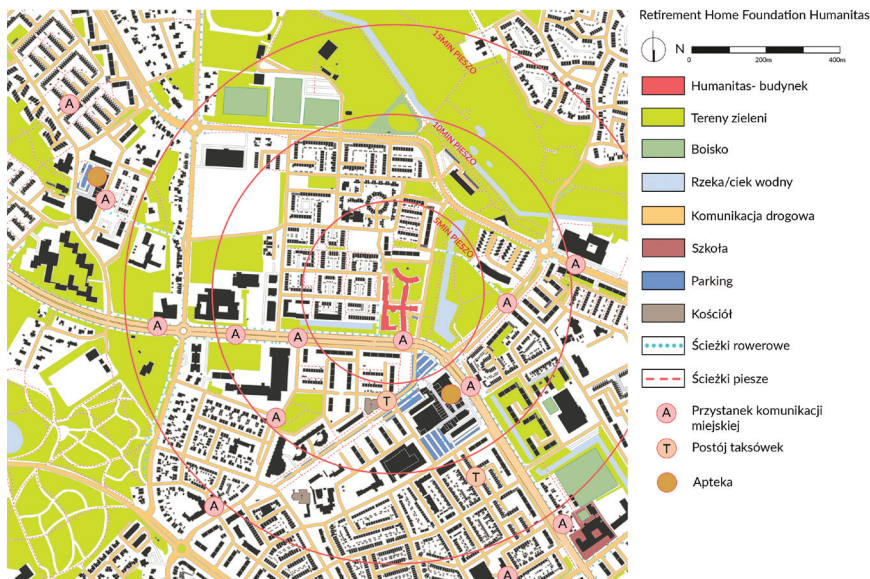
OBIEKT	TYP	MIESZKAŃCY	MIESZKANIA	PRZESTRZENIE WSPÓLNE	OPIEKA MEDYCZNA I POMOC
Dom chroniony (<i>Aanleunwoning</i>)	senioralne	samodzielni, mobilni	niezależne	budynek	wykup usług z placówki opiekuńczej
Teraz wszyscy razem (<i>All together now</i>)	wielopokoleniowe	potrzebujący pomocy	opiekuńcze, studenckie	kampus, kino, teatr, ogród, restauracja	pomoc studentów w ramach wolontariatu
Wspólne życie dla osób starszych (<i>Gemeenschappelijk wonen voor ouderen</i>)	senioralne	samodzielni, niezależni	niezależne	przestrzeń do działania stowarzyszenia	wzajemna pomoc
Życie w grupach (<i>Gestippeld wonen</i>)	senioralne	samodzielni	niezależne	budynek	brak
Życie w harmonijce (<i>Harmonica wonen</i>)	senioralne	samodzielni	niezależne	cały obszar kompleksu	brak
Dom kangura (<i>Kangoeroewoning</i>)	wielopokoleniowe	potrzebujący pomocy	dwie niezależne części	brak	mieszkający blisko opiekun
Życie na małą skalę (<i>Kleinschalig wonen</i>)	senioralne	potrzebujący intensywnej opieki	opiekuńcze	budynek	opieka medyczna
Kompleks opieki mieszkaniowej (<i>Woonzorgcomplex</i>)	senioralne	potrzebujący pomocy	niezależne	świetlica	opieka medyczna
Dom dla każdego stylu życia (<i>Levensloopbestendige woning</i>)	senioralne	samodzielni	niezależne	brak	brak
Luksusowa rezydencja (<i>Luxe residentie</i>)	senioralne	potrzebujący pomocy	z opieką na żądanie	występują	opieka medyczna
Dom opieki rodzinnej (<i>Mantelzorgwoning</i>)	wielopokoleniowe	potrzebujący pomocy	dwie niezależne części	brak	opieka nieformalna
Dom wielopokoleniowy (<i>Meergeneratiewonen</i>)	wielopokoleniowe	potrzebujący pomocy	niezależne	ogród	wzajemna opieka
Nowoczesne dziedzińce (<i>Moderne hofjes</i>)	senioralne	samodzielni	niezależne	dziedzińce	wzajemna opieka
Prywatna inicjatywa mieszkaniowa (<i>Particulier wooninitiatief</i>)	senioralne	potrzebujący pomocy	niezależne	brak	wykup usług placówek medycznych
Patio Plus	senioralne	samodzielni	niezależne	miejsce spotkań	brak
Mieszkanie usługowe (<i>Serviceflat</i>)	wielopokoleniowe	potrzebujący pomocy	niezależne	pokój gościnny, sala konferencyjna	wykup różnych usług
Koncepcja Talita	wielopokoleniowe	potrzebujący pomocy	niezależne	budynek, ogród	opieka medyczna
Dzielnica tematyczna (<i>Themawijk/lifestylepark</i>)	senioralne	potrzebujący pomocy	wspólne	ogród	pomoc wolontariuszy
Grupa żywa (<i>Woongroep</i>)	senioralne	samodzielni	niezależne	co najmniej jedna	brak
Park opieki (<i>Zorgpark</i>)	senioralne	potrzebujący pomocy	niezależne	obszar dzielnicy	opieka medyczna

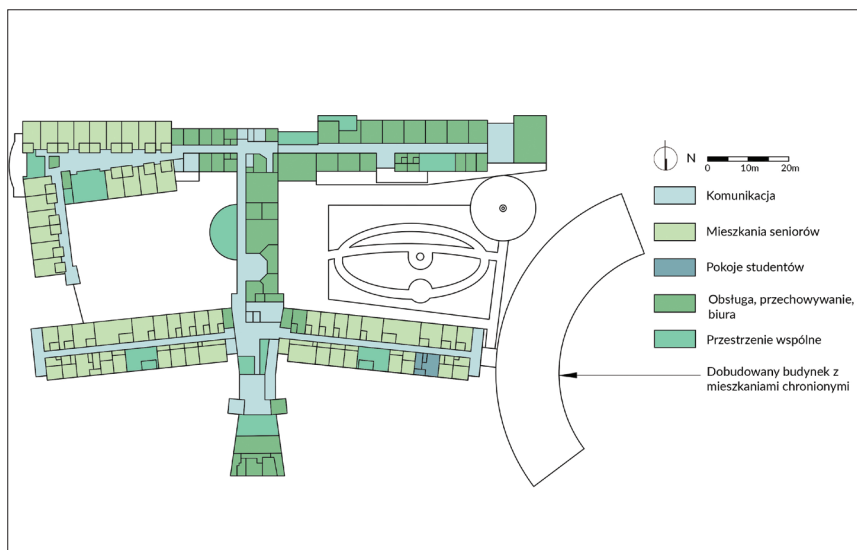
Tab. 2. Karta badawcza budynku Humanitas w Deventer, Holandia. Opracowanie własne

HUMANITAS	
Założenia urbanistyczne	
charakterystyka najbliższego sąsiedztwa	Humanitas zlokalizowany jest w mieście Deventer, przy jednej z głównych ulic miasta – Radboudlaan 1, która zapewnia dostęp do przystanków komunikacji miejskiej, a tym samym dobrą komunikację z centrum miasta; obiekt zlokalizowany jest w pobliżu wielu terenów zieleni, tj. parki, skwery
miejsca parkingowe	równoległe wzdłuż drogi dojazdowej, na placach przed obiektem
bramy wejściowe na osiedle	brak widocznych bram wejściowych na osiedle, całość założenia wydaje się otwarta i dostępna
specjalne udogodnienia celem integracji grup społecznych	ogród sensoryczny; usługi dostępne na parterze tj.: restauracja, minibar, strefa bulwaru z zakładem fryzjerskim, fizjoterapia, sklep prowadzony przez wolontariuszy, pomoc studentów w codziennym funkcjonowaniu
Zagadnienia architektoniczne	
program funkcjonalno-przestrzenny	Budynek podzielony jest na następujące części: – mieszkalną – mieszkania chronione (34); – opiekuńczą – dom opieki, pokoje dla osób starszych, demencyjnych (160); – pokoje dla studentów (6); – lokalizacja siedziby organizacji De Ridderhof ² znajdującej się w tylnym skrzydle Humanitas; De Ridderhof jest częścią centrum mieszkalnego i opiekuńczego Humanitas oraz skupia się na wszystkich lokalnych mieszkańcach dzielnicy Keizerslanden
wspólne przestrzenie	miejsca spotkań w ramach korytarzy, z dostępem do telewizora, biblioteczki; w łącznikach miejsca do spotkań i odpoczynku – restauracja i minibar – 2 ogrody – jeden prywatny, drugi otwarty na lokalną społeczność – tarasy i ogród sensoryczny – usługi dostępne na parterze: restauracja, minibar, strefa bulwaru z zakładem fryzjerskim, fizjoterapia, sklep prowadzony przez wolontariuszy
mieszkania	Humanitas jest w posiadaniu 34 mieszkań chronionych, w których jest możliwe całkowicie niezależne życie, ze wsparciem w ramach opieki medycznej i społecznej obsługującej na co dzień dom opieki Humanitas, który dla mieszkań chronionych oferuje opiekę domową
Zasady i program funkcjonowania obiektu	
Zasady funkcjonowania	Studenci nie płacą czynszu, mogą przychodzić i odchodzić, kiedy tylko chcą, nie mogą zostać do starości, muszą zadeklarować, że wykonają 30 godzin prac społecznych w miesiącu; studenci powinni być skupieni głównie na „dawaniu szczęścia”, a nie na opiece; głównym założeniem Humanitas jest „bycie dobrym sąsiadem”. W Humanitas obowiązują 4 zasady: 1. Kontrola i autonomia: jeśli mógł osoba pracuje, to ta osoba chce decydować o sobie i o tym, co jest dla niej ważne. 2. Aktywna partycypacja: za dużo opieki jest gorsze od zbyt małej ilości opieki. 3. Nie istnieje podział my kontra oni, ci w potrzebie opieki nie są gorsi. 4. Pozytywne nastawienie do wspierania wszystkich potrzebujących.
Opieka medyczna i społeczna	
	W domu opieki pracuje 150 osób, pomaga 200 wolontariuszy, którzy mieszkają w okolicy, są na emeryturze, ale nie tylko.
Inne informacje	
	Ten międzypokoleniowy model wspólnego życia rozprzestrzenił się na arenie międzynarodowej. Od kiedy Humanitas otworzył się na studentów, w 2012 roku podobne programy uruchomiły dwa domy opieki w Niderlandach oraz jeden w Lyonie we Francji.

² Przestrzenie w tym skrzydle są wykorzystywane do działań dla mieszkańców Humanitas i lokalnych mieszkańców, co sprzyja integracji pokoleniowej oraz wielokulturowej. Mieszkańcy z sąsiedztwa spotykają się i poznają wzajemnie, dzięki takim funkcjom jak: tawerna, możliwość korzystania z projektora oraz ekranu projekcyjnego, siłownia, sala fitness.

Rys. 2. Analiza lokalizacji Humanitas w skali miasta Deventer, Holandia, autor: Zuzanna Gawron

Rys. 3. Rzut parteru budynku Humanitas, autor: Zuzanna Gawron

Rys. 4. Budynek Humanitas od strony wejścia głównego, autor: Agnieszka Labus, 9.11.2019

Modele form zamieszkania dla osób starszych w Holandii (5) (6) (7)

Senioralna polityka mieszkaniowa w Holandii wypracowała zróżnicowane formy zamieszkania dla osób starszych, których celem jest zintegrowanie społeczeństwa w wielogeneracyjnych lub senioralnych założeniach, bez względu na psychofizyczne dysfunkcje, które są oznaką starości [8], co przedstawia tabela 1.

Na szczególną uwagę zasługują formy mieszkaniowe łączące dwie grupy społeczne: osoby młode i osoby starsze. Są to: *Teraz wszyscy razem* oraz *Koncepcja Talita* [9].

Teraz wszyscy razem – to forma zamieszkania zakładająca połączenie mieszkania, opieki i edukacji. Osoby starsze mieszkają w mieszkaniu opiekuńczym np. w ramach kampusu uniwersyteckiego. Budynek może być częścią szkoły, w której młodzi ludzie są szkoleni w zakresie opieki nad osobami starszymi. Na terenie kampusu istnieją również domy studenckie i obiekty takie jak kino, teatr oraz ogród społeczny. Studenci odbywają staż w mieszkaniach opiekuńczych, natomiast osoby starsze prowadzą gościnnie wykłady, w których dzielą się swoim doświadczeniem z młodszym pokoleniem. W funkcjonowaniu tego obiektu kluczowe znaczenie mają interakcje stymulujące środowisko życia i nauki. Istotnym elementem koncepcji jest wspólne jedzenie posiłków, dlatego wspólnym miejscem do wzajemnego poznawania się oraz budowania relacji dla mieszkańców, studentów i nauczycieli jest restauracja.

Koncepcja Talita – to forma zamieszkania dla osób starszych i młodych matek z problemami życiowymi, rodzinnymi czy psychicznymi. Grupy te razem zamieszkują budynek, dzieląc przestrzenie wspólne, ale mając autonomiczne mieszkania. Wytyczne programu mają na celu m.in. poprawę umiejętności społecznych, budowę sieci społecznościowej oraz, w miarę możliwości, przywrócenie relacji rodzinnych. Głównym celem koncepcji Talita jest nauczenie się możliwości samodzielnego funkcjonowania i życia. Osoby starsze służą wsparciem, radą oraz życiowym doświadczeniem młodym kobietom w codziennych sytuacjach, a młode kobiety pomagają osobom starszym w codziennych czynnościach, takich jak zakupy, sprząatanie itp.

Wielopokoleniowe formy zamieszkania dla osób młodych i starszych w Holandii – studia przypadków

Tematykę innowacyjnych form zamieszkania w ujęciu senioralnym i wielogeneracyjnym podejmuje coraz więcej autorów w książkach oraz artykułach naukowych [10, 11], powstaje także wiele opracowań i raportów na temat dostępnych, innowacyjnych, alternatywnych form zamieszkania dla starzejącego się społeczeństwa [12]. Dotyczą one również założeń mieszkaniowych, w tym coraz bardziej

Rys. 5. Miejsce spotkań wewnątrz budynku Humanitas, po stronie domu seniora, autor: Agnieszka Labus, 9.11.2019

popularnego cohousingu. Niektóre artykuły uwzględniają także kontekst związany z pandemią COVID-19 [13].

W ramach niniejszego artykułu za pomocą metody studium przypadku przeanalizowano wybrane przykłady form zamieszkania w Holandii. Skupiono się na takich, które są docenione na arenie międzynarodowej jako przykłady dobrych praktyk, reprezentując innowacyjne podejście w zakresie form zamieszkania i integracji dwóch grup wiekowych: osoby starsze – studenci (Humanitas), osoby starsze – młode matki (Talita). Projekty te znajdują się w przykładach dobrych praktyk, innowacyjnych rozwiązań w zakresie form zamieszkania w Europie [10]. Projekt Humanitas został nagrodzony wieloma nagrodami, m.in. Unive Paludanus Award 2014 czy był finalistą nagrody Innowacje w Polityce³ w 2019 roku za formę zamieszkania promującą życie międzypokoleniowe, przeciwdziałanie samotności i pozytywny wpływ na zdrowie psychiczne obu grup wiekowych. W ramach jednej inicjatywy zyskuje się: większy budżet i lepsze warunki mieszkaniowe dla studentów, wzmocnienie integracji społecznej oraz poprawę jakości życia osób starszych. Z kolei Talita jest uważana za unikalny sposób zamieszkania, w którym osoby starsze są „trenerami życia” dzięki swojemu doświadczeniu i są wsparciem dla młodych kobiet.

W ramach analizy posłużono się autorsko sformułowaną kartą badawczą, w której przeanalizowano na podstawie wybranych obiektów: ogólne informacje o obiekcie, genezę powstania, zagadnienia urbanistyczne, zagadnienia architektoniczne, zasady i program funkcjonowania obiektu oraz opiekę medyczną i społeczną, a także inne istotne aspekty.

Humanitas jest wzorowym holenderskim domem spokojnej starości, w którym 160 osób powyżej 85. roku życia mieszka obok 6 studentów uniwersytetów, którzy poświę-

cają 30 godzin miesięcznie swojego czasu osobom starszym w zamian za bezpłatne zakwaterowanie.

W tabeli 2. przedstawiono kartę badawczą obiektu Humanitas w podziale na założenia urbanistyczne, architektoniczne, zasady i program funkcjonowania obiektu oraz opiekę medyczną i społeczną, a także inne istotne kwestie dotyczące analizowanego obiektu.

Ten międzypokoleniowy model wspólnego życia rozprzestrzenił się na arenie międzynarodowej. Od kiedy Humanitas otworzył się na studentów, w 2012 roku podobne programy uruchomiły dwa domy opieki w Niderlandach oraz jeden w Lyonie we Francji.

Na rysunkach 2., 3., 4. i 5. przedstawiono analizę lokalizacji obiektu Humanitas w skali miasta, rzut założenia oraz autorskie zdjęcia z wizyt *in situ* w obiekcie przeprowadzonych w listopadzie 2019 roku.

W tabeli 3. przedstawiono kartę badawczą obiektu Talita w podziale na założenia urbanistyczne, architektoniczne, zasady i program funkcjonowania obiektu oraz opiekę medyczną i społeczną, a także inne istotne kwestie dotyczące analizowanego obiektu.

Na rysunkach⁴ 6. 7. i 8. przedstawiono analizę lokalizacji obiektu Talita w skali miasta oraz autorskie zdjęcia z wizyt *in situ* w obiekcie przeprowadzonych w listopadzie 2019 roku.

Podsumowanie

Holenderskie przykłady wielopokoleniowych założeń mieszkaniowych powstałe w ostatnich latach, odpowiadające na potrzeby grup w różnym wieku wymagających wsparcia, takich jak studenci, nastoletnie matki, osoby starsze demencyjne, ale także takie, które są aktywne, ale potrzebują wsparcia w codziennych czynnościach czy poczucia bycia potrzebnymi, nie dotyczą tylko stworzenia miejsca pod integrację, jak budowa nowego obiektu (Talita)

czy adaptacji i rozbudowy istniejącego obiektu (Humanitas), ale stworzenia przede wszystkim warunków oraz zasad funkcjonowania takich społeczności w wymiarze społecznym. Społeczny charakter tych obiektów przejawia się w przestrzeniach wspólnych, które stanowią ważny element projektowy tych obiektów, wpływający na możliwość integracji, wzajemnej pomocy i wsparcia omawianych dwóch grup wiekowych. Na uwagę zasługuje aspekt związany z wielkością grup oraz ilością mieszkań w takich założeniach. W przypadku Humanitas w obiekcie zamieszkuje 160 osób starszych i 6 studentów, z kolei w Talita 4 osoby starsze na 13 nastoletnich matek, co pokazuje, że ważne jest odpowiednie określenie proporcji mieszkańców z konkretnymi potrzebami w tych założeniach. Innowacyjność projektów związana jest z ich genezą i potrzebą odpowiedzi na ważne wyzwania społeczno-ekonomiczne związane z opieką społeczną, kosztami utrzymania mieszkania. Synergia potrzeb szczególnie wymagających grup osób młodych oraz starszych w celu stworzenia niedrogiemu programowi mieszkaniowemu może być inspirującą koncepcją także w ramach realizacji senioralnej polityki mieszkaniowej w Polsce. W Polsce ciągle dominuje nurt projektowania osiedli mieszkaniowych 60+, czy to przez TBS-y czy deweloperów, które stygmatyzują przestrzeń, tak naprawdę uniemożliwiając integrację różnych pokoleń w środowisku zamieszkania. Takie nieszablone podejście na małą skalę jak w Holandii może być przyczynkiem do zmian także w nurcie senioralnej polityki mieszkaniowej w Polsce.

Bibliografia

- [1] Starzenie się ludności w Unii Europejskiej – stan obecny i prognoza. Opracowanie tematyczne OT-662, Kancelaria Senatu, Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji, Warszawa 2018.
- [2] Raport Elderlycare and housing demand in the EU. Golden opportunities, but mind the cultural gap przygotowany na zlecenie Departamentu Rozwoju ING, 2019.
- [3] <https://www.humanitasdeventer.nl/wonen/dagbesteding> [dostęp: 18.02.2020].
- [4] <https://www.hegeman-nijverdal.nl/?portfolio=17-appartementen-talita-houten> [dostęp: 20.02.2020].
- [5] Smets A. J.H., Housing the elderly: segregated in senior cities or integrated in urban society?, The 4th International Conference of the International Forum on Urbanism (IFoU) 2009 Amsterdam/Delft The New Urban Question: Urbanism beyond Neo-Liberalism, s. 269–278.
- [6] <https://www.matherinstitute.com/2014/11/05/apartments-life-dutch-senior-housing-innovation/> [dostęp: 11.12.2019].
- [7] <https://www.government.nl/topics/care-and-support-at-home/living-independently-for-longer> [dostęp: 11.12.2019].
- [8] <https://www.stijvolouder.nl/woonconcepten/> [dostęp: 13.03.2021].
- [9] <https://www.timon.nl/vrijwilligers/omwoners/talita/> [dostęp: 20.02.2020].
- [10] Glass, A.P. (2014). Innovative seniors housing and care models: What we can learn from the Netherlands, „Seniors Housing and Care Journal” 22(1), 74–81.
- [11] <https://acsa.asn.au/ACSA/media/General/Documents/Policy-Position-Paper-Seniors-housing-innovation-paper.pdf> [dostęp: 28.05.2021].

³ <https://innovationinpolitics.eu/showroom/project/humanitas-retirement-village/>.

⁴ Ze względu na tajność założenia Autorka nie była w stanie uzyskać rzutów i przekrojów budynku. Materiały te nie są także dostępne na stronie internetowej pracowni architektonicznej, która zaprojektowała obiekt.

Tab. 3. Karta badawcza budynku Talita w Houten, Holandia. Opracowanie własne

TALITA	
Założenia urbanistyczne	
charakterystyka najbliższego sąsiedztwa	<ul style="list-style-type: none"> – przedszkole dla 5 grup wiekowych, – centrum/gabinet fizjoterapii, – siłownia/fitness dla kobiet, – firma organizująca eventy sportowe, – szkoła talentów dla młodzieży
miejsca parkingowe	przy ulicy, około 12 miejsc
bramy wejściowe na osiedle	brak, budynek położony przy ulicy
specjalne udogodnienia celem integracji grup społecznych	<ul style="list-style-type: none"> – budynek zaprojektowany zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego, bez barier przestrzennych, – mały prywatny ogród w tylnej części działki
Zagadnienia architektoniczne	
program funkcjonalno-przestrzenny	<ul style="list-style-type: none"> – jedno wejście od strony ulicy, jedno od strony podwórka – prywatne, wejścia strzeżone, bez możliwości wejścia do środka osób trzecich; – 3-kondygnacyjny budynek mieszkalny: 4 mieszkania dedykowane osobom starszym (parter); 13 mieszkań dedykowanych młodym matkom (1. i 2. piętro); pomieszczenia wspólne i pokoje do konsultacji (1. i 2. piętro); pomieszczenia technologiczne i do przechowywania (3. piętro)
wspólne przestrzenie	<ul style="list-style-type: none"> – na 1. i 2. piętrze przestrzenie wspólne, pomieszczenia do zajęć i terapii (konsultacji); – taras na dachu – przestrzeń do wspólnej rekreacji i spędzania czasu; – wspólne łazienki dla osób starszych i młodych matek
mieszkania	Budynek składa się z 17 mieszkań, z których 4 znajdują się na parterze. W tych lokalach mieszkają osoby starsze, które dobrowolnie działają jako „dobrzy sąsiedzi” i tym samym wspierają nastoletnie matki. Na pierwszym i drugim piętrze znajduje się 13 pozostałych miejsc noclegowych dla młodych kobiet, obszary wspólne, duży taras na dachu i pokoje do konsultacji. Trzecie piętro wypełniają pomieszczenia do przechowywania i obsługi technologii. Mieszkania zazwyczaj są wyposażone w łóżko, szafę oraz kanapę. Można wyposażyć je we własne rzeczy i pamiątki.
Zasady i program funkcjonowania obiektu	
	Osoby starsze dzielą się doświadczeniami z młodymi matkami (lub kobietami w ciąży), kobietami w trudnej sytuacji (np. po gwałtach), są dla nich oparciem, pomagają w opiece nad dziećmi, dzielą się doświadczeniami. Dzięki takiemu działaniu nadają swojemu życiu nową wartość i cel. Talita jest miejscem pobytu i leczenia na małą skalę dla nastoletnich matek oraz dziewcząt. Matki i dziewczynki uczą się żyć samodzielnie, także w sytuacji, gdyby same opiekowały się dzieckiem/-ćmi. W budynku istnieją jasne zasady dotyczące palenia, spożywania alkoholu i narkotyków, głośności muzyki, odwiedzających oraz tego, jak należy się wzajemnie traktować. Wszyscy są odpowiedzialni za dobrą atmosferę. Organizowane są wspólne wydarzenia, spotkania tematyczne, wycieczki i zajęcia. Ojciec dziecka jest ważny, nawet jeśli kontakt z nim jest utrudniony, dlatego ośrodek pomaga w nawiązaniu lepszych stosunków i budowaniu relacji z dzieckiem. Można mieszkać w ośrodku przez maksymalnie dwa lata. Po tym czasie powinno się być gotowym na to, aby żyć niezależnie ⁵ .
Opieka medyczna i społeczna	
	Wsparcie organizacji TIMON, która skupia się na opiece nad rodzinami, młodzieżą i młodymi dorosłymi. Timon pracuje głównie w regionach metropolitalnych Amsterdamu, Rotterdamu i Utrechtu.
Inne informacje	
	Ta koncepcja zamieszkania jest już stosowana w innych częściach Niderlandów pod nazwą Timon Woongroep.

⁵ Pracownicy pomagają znaleźć nowy dom swoim podopiecznym. Jeśli będzie jeszcze za wcześnie na samodzielne funkcjonowanie, wspólnie z lokatorem przeprowadzą poszukiwania innego rozwiązania. Koszty pomocy pokrywa gmina. Jeśli osoba przebywająca w ośrodku ukończyła 18 lat, płaci niewielką składkę osobistą.

Rys. 6. Analiza lokalizacji budynku w ramach projektu Talita w skali miasta Houten, Holandia, autor: Zuzanna Gawron

Rys. 7. Budynek w ramach projektu Talita od strony wejścia głównego, autor: Agnieszka Labus, 10.11.2019

Rys. 8. Budynek w ramach projektu Talita od strony tylnej, autor: Agnieszka Labus, 10.11.2019

[12] Raport Affordable housing and the challenge of an ageing population in Europe. Preparing success stories in the future, published by CECODHAS Housing Europe, Brussels, June 2012.

[13] https://www.refbc.com/sites/default/files/Master_Resource%20Guide%20_Status-25%20October%202016_0.pdf [dostęp: 28.05.2021].

DOI: 10.5604/01.3001.0014.9347

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA

Labus Agnieszka, 2021, Wielopokoleniowe formy zamieszkania na wybranych przykładach w Holandii, „Builder” 7 (288). DOI: 10.5604/01.3001.0014.9347

Streszczenie: Niniejszy artykuł dotyczy zagadnień senioralnej polityki mieszkaniowej w Holandii, która wypracowała szereg innowacyjnych rozwiązań i modeli form zamieszkania w ujęciu wielopokoleniowym oraz senioralnym. Celem artykułu jest przeanalizowanie metodą studium przypadku zagadnień architektoniczno-urbanistycznych dwóch innowacyjnych projektów mieszkaniowych w Holandii dla osób starszych i młodych o szczególnych potrzebach, które zostały docenione na arenie międzynarodowej oraz które mogą stanowić inspirację dla rozwoju mieszkalnictwa senioralnego w Polsce.

Słowa kluczowe: senioralna polityka mieszkaniowa, wielopokoleniowe formy zamieszkania, projekt Humanitas, Koncepcja Talita, Holandia

Abstract: MULTIGENERATIONAL FORMS OF RESIDENCE ON SELECTED EXAMPLES IN THE NETHERLANDS. This article concerns the issues of senior housing policy in the Netherlands, which has developed a number of innovative solutions and models of forms of residence in terms of multi-generation and seniority. The aim of the article is to analyze the architectural and urban issues using a case study method of two innovative housing projects for the elderly and young people in the Netherlands, with special needs, which have been appreciated internationally and which may inspire the development of senior housing in Poland.

Keywords: senior housing policy, multi-generational housing, project of Humanitas, Concept of Talita, The Netherlands